

vseh dežela

Proletarci

zdržite se!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

Štev. I.

Chicago, Januar 1906

Leto I.

Vsem sodrugom in naročnikom na znanje!

Z današnjo izdajo "Proletarca" so slovenski zavedni delavci v Ameriki stopili v javnost, ustanovili so list, ki je v resnici lastnina vseh zavednih slovenskih delavcev, ki so organizirani v ameriških socialističnih klubih.

Do danes slovenski delavci v Ameriki niso imeli lista, v katerem bi lahko povedali odprto svoje misli, ker je vsaki lastnik slov. ameriških časnikov privolil le to priobčiti, kar je neslo njegovemu "kšeftu". Še le z ustanovitvijo "Proletarca" se je naredilo konec tem žalostnim razmeram, razmeram, ki so vstvarile med ameriški Slovenci dvomljive ekzistence, ki so slovenske ameriške delavce zavajali na kriva pota, mesto da bi jih poučili, da je kapitalizem edini smrtni sovražnik delavcev.

V "Proletarcu" bode lahko vsakdo povedal svoje misli, ne da bi se mu bilo treba bati, da se boje dopis zavrgel, ker morda ne ugaja uredniku ali komu drugemu. "Proletarec" bode prinašal ameriške novice, satirične notice, socialno gospodarske in politične članke, zgodovinske spise, povesti, erte itd. Izhajal bode sedaj le enkrat v mesecu na osemih ali več straneh. Cena za celo leto mu je le 50c. Naročnina naj se pošilja sodrugu Antonu Prešernu, 678 W. 17th St., Chicago, Ill., vsi rokopiši pa uredništvu "Proletarca", 683 Loomis St., Chicago, Illinois.
Andrej Poravne, Anton Prešern,
predsednik. tajnik.

Od blizo in daleč.

V Rusiji koraka revolucija vedno naprej. Stavke železniških in brzojavnih vslužbencev so na dnevnem redu. Med vojniki povsodi vre in družijo se z revolucionarji.

Tudi k netje se gibljajo in požigajo posestva modrokrvnih postopačev — svojih smrtnih sovražnikov.

V zloglasni trdnjavi Šliselburg se je uprla vsa posadka. Zahteva se, da se mora politične zločince takoj izpustiti iz ječe.

Tudi v Mandžuriji opasno vre v vojski, ker vojska strada. Vojaki so v razburjenosti linčali nekaj tatinških vojaških oskrbniških uradnikov.

V Saratovu je neka ženska ustrelila generala Sakharova, znanega carjevega krvnika, v njegovi lastni palači

Tudi v cardnih polkih, na katere se je očka, najbolj zanašal, se širi duh revolucije. Revolucionarji trdijo odprto, da se bodo gardni polki branili streljati na ljudstvo. Leta-

ke z revolucionarno vsebino razširjajo tudi v Carskem selu.

Tudi policaji v Petrogradu že opovedujejo pokorščino. Le kozaki so carju še zvesti. Le ti so se na v vojni z Japonci pokazali kot praveci strahopetci, ki bodo pred revolucionarji, ako bode le te podpiralo tudi vojaštvo, tako bežali, kolikor jih bodo nesli njih urni konjiči.

V Meklenburgu ni protestantovskim popom všeč, da mrliče sežigajo. Višji popje so pač mnenja, da bode na sodnji dan bog božje iz trohnenih kostij kakor iz pepela obudil ljudi v življenje. Ti farji so v resnici vredni boga, h kateremu molijo, in o katerem pripovedujejo, da je maščevalen in nizkoten.

Na Saksonschem so socialisti priredili velike demonstracije proti tri razrednemu volilnemu pravu. V Draždanah so v kraljevskemu gradu demonstracije pošili šipe. Prišlo je tudi do boja med ljudstvom in policijo. Seve policija je nastopila po ruskem kosaškem načinu.

V francoskem senatu je bil zakon za ločitev cerkve od države sprejet s 181 glasovi proti 110. Glasovanje je običajstvo sprejemalo z burnimi klici: Živela republika!

V francoski državi je sedaj oklenkalo popom! Prav je tako!

V Braziliji so nemški častniki s topničarke "Panter" v vasi Itajahi, v provinciji Santa Catalina, vlomili v hišo Steinhofa, ga zvezali in odvedli na topničarko, ker je vojaški begun.

S tem činom so nemški častniki kršili mednarodno ljudsko pravo. Ali kaj se brigajo države dandanes za mednarodna ljudska prava, ako vodje teh držav vedo, da imajo opravi v vojaškem oziru s slabostnejšo državo.

AMERIŠKE VESTI.

V vzhodnem delu mesta New Jersey-a so priredili gospodje, kojih kraljestvo ni tega sveta, kar na debelo misijone, da bi današnje grešno ljudstvo zopet privedli h Kristusu — kralju.

Neki misijonski pridigar je kar v gostilni pričel s svojim bogu dopadljivim delom. Po končani pridigi je zapel nekaj psalmov, navzoči gostje, katere so objeli že alkoholični duhovi, so mu pa sekundirali s svojimi hripavimi glasovi.

Gotovo se je ljubi bog veselil tega najnovejšega načina za spreobrnjenje grešnikov!

V Allegheny-u, Pa., je šla narodna banka "Enterprise" rakom zvižgat in zabam gost. Vlagatelji bodo dobili majhno svotico od vloženega denarja nazaj, kriveci bodo pa najbrže odnesli svoje pete zasluženi

kazni, ker so kriveci, ki so provzročili bankerot, znameniti meščanski politikarji.

Stara pesem! Kedar se gre v veliki ameriški republiki za veletatove v cilindru in fraku, tedaj pravica zatisne oba očesa.

V Toledo, Ohio, so zaprlj Chas. M. Gardnera, predsednika "Colonial Insurance Union", ker je poneveril denar zavarovancev. Tuko se rušijo stebri današnje gašile človeške družbe!

Senator Chascey M. Depew, znani govornik pri bogatih posrednikih ameriških milijonarjev, se je zahvalil za ravnateljsko službo pri zavarovalni družbi "Equitable". Vsled preiskave proti tej družbi je "častiljivi" zakonodajalec tako blamiran do kostij, da je moral ostaviti mastno plačano službo.

O Depew-u bi pač lahko rekli: Če vprav se človek vedno smeji, vzlic temu je lahko največji lopov. Kako veselo je gledal stari znanec v svet, kedar je pri lukulskih posrednikih govoril svoje prazne in puhle govorce, katere je navadno solil s slabimi in neslanimi dovtipi.

Dasi je danes Depew razkrinkan pred vsem svetom dni slepar, vendar se on za to razkrinkanje proketo malo zmeni. Njegov močnjček je poln tolarškov, katere so mu nanesli ljudje, ki so veseli, če drugi za nje mislijo. In to Depewa tolaži.

V republikanskem senatskem klubu se je minole dni vprav živahno razpravljalo, kako naj bi se nastopilo proti senatorjema Burtonu iz Kansasa in Mitchellu iz Oregona, ki sta zlorabila svoj senatorski vpliv, da sta si polnila svoje denarne mošnjice. Konec koncev je bil, da naj vse pri starem ostane. Glha pač vkup štriha!

Komaj je bila debata v republikanskem senatskem klubu o Burtonu in Mitchellu končana, je pa došla vest, da je senator Mitchell vsled neke operacije umrl. Da je smrt tega bogatega hudovalca všeč mnogim ljudem, je resnica. Ali njegovi kolegi-senatorji so vsled njegove smrti v veliki zadregi. Revčki ne vedo, ali bi ga pokopali s vseni senatorskimi častmi, ali pa kot navadnega človeka.

Čemu toliko premissljevanja? Koliko senatorjev je že umrlo, ki so bili tudi navadni hudovalci, a vzlic temu so jih pokopali s senatorskimi častmi. Zakaj? No, ker so znali svoja hudovalstva tako prikriti, da jim nihče ni prišel na sled.

Čemu torej razlika? Hudovalce ostane hudovalce, pa naj bode tajen ali odkrit.

Ko se je naš predsednikoosevelt te dni peljal na parniku "West Virginia", so mu častniki izročili lepo okinčano lopato in ga prosili, naj vrže nekaj lopat premoga v ogenj

pod parnimi kotli. Tedi jih je vbogal. Komaj je zvršil to "imenitno" delo, so lopato takoj zdrobili na drobne kosčke, in jih razdelili med moštvo kot relikvije.

Mi Američani — posebno republikani se smejo klečeplazcem, ki se vajo na kolenih pred evropskimi knezi, kralji in cesarji! Mi pa mislimo, da ni nobene razlike mej evropskimi in ameriški klečeplazci. V Evropi se trgajo klečeplazci za ostanke od smodk, katere mečejo "visokorodni" postopači proč, pri nas v svobodni Ameriki se pa trgajo za ostanke lobate, katero je predsednik imel slučajno v rokah.

Dasi se povsod zatrjuje, da živimo kulturno življenje, vendar dogodki vsaki dan dokazujejo, da živimo še v najnižjem barbarstvu. Ko so v Winsoru, Vt., obesili te dni ženo Rogers, ki je umorila svojega soprotu, se je pokazalo, da je vrv predolga. Morilka Rogers je trpela grozne muke, ker se je s pitsti na nogah dotikala tal. Slednjič je priskočil pomožni šerif Kinney, potegnil je vrv kviško in tako zadavil žrtev krščanske usmiljenosti in dobrotljivosti.

V New Yorku so tvorničarji za železarske stavbe sklenili, da bodo uvedli odprto delavnico (open shop). Pa jih bode najbrže zeblo!

Ko je ljudski vihar v Rusiji gmal silne valove, je Samuel Gompers poslal udanostno adresu profu Witteju, ruskemu ministrskemu predsedniku in sicer v imenu ameriških delavcev. Gospod Gompers, zastopnik najmočnejše delavske strokovne organizacije na svetu, se je predznil psovati ruske proletarce, "ker so podeljeno svobodo onečastili z izgredi."

Mi ne vemo, koliko časa bodo delavci v svoji sredi trpeli tega hlapca ameriških kapitalistov, ki se smatra v svoji domišljivosti za nekakega autokrata v delavski ameriški svezi!

Doli z Gompersom! bi se moralo čuti iz tisočev delavskih ust v Ameriki, ako bi delavci razumeli, kakšno podlo lumparijo je Gompers zopet završil s to udanostjo izjavo.

V "Glas Svobode" pravijo gospod Konda, da je "Proletarec", ker je v resnici glasilo zavednih slovenskih delavcev, nekaj norec.

Od človeka, ki pravi le takrat delavcu gospod, če mu te vrste pokloni tudi kaj nesejo, se družega tudi pričakovati ne more.

G. Kondi se dozdeva, da je bolj važno za delavce, ako v svojem "socialističnem" listu poroča o ženitvi željnih kmetičih, o klubih proti spanju, o punicah, ki so podlegle mesečnim skušnjavam itd., kakor o umorih in ropih, katere zvršujejo vsaki dan kapitalisti nad vbogo delavsko parijo. Od človeka, ki o delavskem vprašanju toliko razume, kakor zajec na boben, se družega tudi pričakovati ne more!

Doli s socialisti-žive-la korupcijal

Spisal Ferdinand Petsche.

Tako nekako je po drugem gl. zborovanju "S. N. P. J." zagrmel "Glas Svobode" v Chicagi. \$630 na leto skoro za nič, tega se pri socialistih ne dobi! Kaj tedaj storiti? V Chicagi se jih ne more farbati, pač pa skušalo se bode po drugih krajih. Kaj ne, g. Konda, to je Vaš princip? Kaj ne, vse bi šlo, ko bi le teh prokletih socialistov ne bilo. "Samí ne posedujejo nič," kajti delavci so a tudi drugim ne dovolijo živeti brezdelno na ptuje žalje in zato se jih mora uničiti. Teh vragov se ne more odkupiti, zato pa doli z njimi!

Toda kako na delo? Najprvo je treba oblatiti one, ki so se za stvar največ borili, ki so sploh proti korupciji. Druge pa čislati, ker se mogoče od njih odstranijo.

Teden pozneje, ko ste spoznali svojo zmoto ste lice premenili. "Doli z vsemi socialisti!"

Sedaj je čas, da postanem narodnjak, ste si mislili; vsaj je človek tudi lahko socialist na narodni podlagi, potem jo pa polagoma ukrene, makari na verski anarhizem. Najbolje je vendar bilo, ko sem izdajal ljubljenski "Šmir" in socialiste imenoval "roparje katoliške vere". O blaženi časi — zlatega teleta! — Tja hočem nazaj, tja v one zlate čase, ko sem po "rajski dolini" (Eden Valley) v Californiji z mojim ljubim Peter Jeramom se sprehajal, pohajal in vozaril se in svoje rojake za nos vlekel. O kako sva streljala na nezadovolneže, ki so bili gotovo kaki socialisti, ker so se branili oddati evank!

Kako se je lepo potovalo in kolektalo v imenu Zupana, povsod so leteli stotaki v malho. Tja toraj nazaj in to tako polagoma, da narod niti zapazil ne bode. Prvi teden se zabavlja nekaj socialistov, drugi teden vse in postane narodnjak, tretji teden se pa poje ljubljanskemu pokojnemu župniku sv. Petra cerkve slavo in licemerstvo je doseženo. Potem pa zopet hajd na ljudstvo. Nova rajska dolina je sedaj "S. N. P. J." socialisti pa nimajo nič!

Kaj ne, g. Konda, ta želja je Vas privedla do sedanjega postopanja.

Toda z rajsko dolino je vse utonilo, naposled še Vaš tovariš in prijatelj "oče" Jeram. Mogoče ne bode dolgo, ko bode tudi Vi v svoji lastni infamiji utonili, ko Vas enkrat člani "S. N. P. J." in odjemalci lista spoznajo, kajti saj niso vsi bedaki, kakor si jih Vi predstavljate.

G. M. V. Konda, Vi trdite v listu, da jaz napadam jednoto. Kdaj, kje, in kako? Ne, jaz ne napadam jednoto, kajti jednoto jaz imenujem vse člane vseh v jednoti združenih društev in ti so večinoma proletarci kakor jaz in zagadelj so moji sobratje, koje ljubim. Mogoče je kak posamezem "kozelj" med njimi, a za tega pa splošnost ni odgovorna. Jaz sem le odkril štiri chicaska tibotapce svetu, kar je meni kot socialistu, sveta dolžnost. Ste li Vi štirje jednota? Pač zgleda, da se štejete za to! — Potem, da nisem član jednote. Bene, hočete li, da se ono pismo od tajnika "Slavije" na sod. S. K., v kojem oficijelno naznanja, da za socialiste in anarhiste v jednoti ni prostora z drugimi razžaljivimi neslanostmi vred obelodani? Bodete li še uprašali zakaj nisem član? Pomislite vendar na "vse-zviti" picnic.

Nadalje, g. Konda, položaj "Zore" je Vam natančno znan; čemu tedaj lažete in zavijate? Nimate niti iskrene poštenosti več v sebi? Vi ste "Zoro" samí čitali in videli napis: "Izdajajo združeni slov. delavci v Ameriki."

Kdaj ste videli: izdaja Petsche, ali Ptschetova Zora? Kako drugače pa je pri "Glas Svobode"? Čemu tedaj s svojo krivico druge blatite? Vi pišete: Petsche je imel 2 delnici po \$2.50 vsaka. To je laž! Delnici niso bile za svoto od Vas imenovane in tudi jaz sem bil imejtelj le ene delnice. Resnica pa je, da sem predložil račun za \$5.38 in v blagajni ni bilo denarja, tedaj so mi delnice ponujali, toda jaz sem zadevo odklonil. Bili pa so ljudje, ki so imeli po \$25 in več delnic, tedaj "Zora" ni bila moje podjetje. Resnica je tudi, da je bil zapisnikar bolan (ležal je tedne v postelji) in jaz sem prevzel zapisnik še le potem, ko je on rekel, da ga ne more zvrševati. Ko jaz ne bi tega storil, ne bi bil sposoben za svoj poklic!

Ravno tako je Vam znano, da je A. T. in ne jaz kupil suknjo pri "Atlas Clothing Co." na "puť", na koji je še danes dolžan \$7 in da tudi jaz zanjo nikdar dober nisem stal, pač pa sem naznanil društvu, kaj je storil.

Na razpologo Vam je omenjena družba.

Blagajničarja "Zore", kojega slabi karakter meni istikrat ni bil poznan zaradi mojega kratkega bivanja v Chicagi, sploh oseba, ki danes bega po svetu zaradi posilstva 13letne deklice in drugih hudodelstev (se li mogoče pri Vas skrivati?) nisem jaz imenoval, temuč volilo ga je društvo. In to podlo človeče, je danes Vaš zapnik. Kake so bile njegove knjige, uprašajte pregledovalni odbor. On ni nikdar založil ničesar in bil edina plačana oseba poleg urednika v Chicagi. Pač pa je on provociral prepir v gostilni g. K. . . . a, na kar mu jaz nisem odgovarjal, ker te vrste hudodelcev vendar še ne štejem ljudem, ki so odgovora vredni.

O \$2, g. Konda, je Vam tudi popolnoma znana čista resnica (vsaj vedeti bi morali kot časnikar), da nista bila "status for bags, but status for second class mail". Radi tega je društvo plačalo le 81 centov, vse drugo se je pa plačalo iz omenjenih \$2. Ta "receipt" je imel shranjen zapisnikar in na mojo zahtevo, naj ga društvo oziroma meni izroči, je izrekel, da ga je pokončal ali izgubil, na to sem jaz podpisal v enaki obliki affidavit na pošti, doplača iz svojega žepa še 35c, in stvar je bila poravnana izvzemši moje izkušbe dela. Sedaj sem pa jaz prepričan, da je zapisnikar "Zore" imel dotični "receipt" dobro shranjen in da mi je navlašč zaradi njega povzročil toliko potov na pošto, mojo zamudo časa in pozneje, ko me je pošta prisilila v podpis onega affidavit, da zamore komati letni pregled (bilo je 7. januarja) zamogel trobiti hinavsko zvito laž, da sem si \$2 prisvojil. Sicer pa bode prišel čas, ko bodem zadevo "Zore" svetu natančno ojasnil, pustil jo podpisati od vsacega delničarja, da bode Vam v dokaz kako silno se samega sebe po zobeh bijete, obenem pa statistični dokaz razvitka slov. naroda v Ameriki. Za danes Vam pa le toliko rečem, da stoterno povsem denar vsacemu, ki more reči, da je dal najmanj denar za "Zoro" po njenem propadu in dobil ne povrnenege.

Tu, g. Konda, požurite se, naredite oglas v Vaši "Slaboti", tu lahko služite, ako je Vaše mazanje le na podlagi trohice resnice, v enem dnevu toliko, da Vam več nikdar ne bode potreba varati ljudi po svetu! Stoterno tedaj! Seveda Vi bodele upili nima nič, toda toliko še zmiraj, da to izplačam. Na delo tedaj!

G. Konda, zakaj pa vendar Vi mene vsega krivite in dolžite, ko vendar dobro veste, da večinoma časa me niti v Chicagi ni, in še potem je malo društvenih sej, da bi bil navzoč? Vi me preveč slavo poiete! Povzdigniti me hočete za nekakega voditelja, med tem ko sem le navaden delavec. Naj-

lepše vleg pa je, da upijete (glej št. 46. "Gl. Sl."), da Vi zastavo socializma nosite!

Najprvo ste napadli nekatere, potem vse socialiste, a sami pa hočete ostati socialist! Povejte mi enkrat, koliko od društva pa se jih je Vam priključilo? Kaj ne — nobeden! Kaj se je pa potem zgodilo?

Zakaj ne zabavljate čez socialiste drugih narodov? Vendar so bili socialisti češke delničke tiskarne, ki so Vas na cesto posadili, ko ste postali s socialisti "unfair". Zakaj ste Vi svetu zamolčali vzrok preselitve Vaše "velike tiskarne"?

G. Konda, kaj ne, proletarci bi potem zvedili, da je nekaj narobe z Vami, ker drugače Vas nebi oni ljudi, ki so za Vas toliko žrtvovali, žrtvovali v smislu, da pozdignejo zatirani slovenski proletarij, oni ljudje, ki so Vam dali pisarno brezplačno, tiskali list za delavske stroške, oni ptuji narod, ki je vedno napolnil dvorano kadarkoli so slovenski sodrugi priredili kako veselico, da so Vam oni ljudje povedali v obraz, da je pri centralni stranke bil naznanjen "Glas Svobode" kot nesocialističen list, ter da od stranke bojkotiranega lista ne tiskajo?! Zakaj ste to zamolčali? Kaj porečete k temu? Tajiti ne morete in ako ste vseh zločinov zmožni.

Slov. socialisti niso z izdajalstvom "Gl. Sv." zgrebili ničesar, niti enega uda ne, pridobili pa maso. Koliko pa jih je na Vaši strani, g. Konda? Socialisti nobenega, to je gotovo! To je pa za napredek socializma v Slovenih silno pomenljivo.

Že po tem, da je izšel "Proletarec", da ga izdaja slov. soc. klub in podpira cela stranka, je dokazano dovolj kaj in kdo da ste, odgovor imate na Vaše napade, samemu sebi ste pa pritisnili pečat lažnjivega poročevanja na čelo. Mogoče se še čikaški rek: "Lažeš kakor Sakser", sorenjeni na Vaše ime, toda to se naj prepusti sodbi ljudstva.

Sedaj pa nekaj osebnega g. ekskolega: Vi pišete, oziroma mažete, kakor da bi jaz Vam jednako pohajkoval, da nimam nič, da lovim prispevke socialistov i. t. d. Vam, kakor vsem Slovincem v Chicagi je dobro znano, da zvršujem svoje rokodelstvo in to redno vsaki dan; znano Vam je tudi, da za moje izurjeno rokodelstvo dobivam višjo plačo, nego kajkoli Slovence-rokodelce v Chicagi. Ni mi tedaj potreba sprejemati krivičnih soldov, in mi tudi nihče ne more dokazati, da sem jih kdaj! Kaj tacega zamorete Vi le o sebi in svojem rudečenosem pajdašu iz New Yorka pisariti.

Pravite, da sem društvo "olajšal", koje in kdaj? Povejte, da se morem zagovarjati?! — Nadalje trdite, da veste nekaj od mene iz metlike. Morda ko sem šel z drugimi fanti vred v proštov vinograd grozdje krast? V samostanu jaz nisem imel vzgoje, in ako še svetu poročite, da sem bil 11 let star, povedano bode vse. In naposled kaj veste — to je slabega — od štrajka, patentih, notarstvu, kolektiranju zapuščini, dolgovih, i. t. d., o eigarah v Irondale? Tu Vas kličem na javnost! Na dan s stvarjo, a rečem Vam, pazite, da se ne opčete na Petschetu! Še stoji "county jail" in tam bode Vaš dom, ako se predrnete le eno samo laž napisati. Jaz se nisem sam imenoval notarjem, toda postavil me je za to gubernator države Illinois. Še enkrat tedaj kličem, na dan s stvarjo!

Pa še nekaj: Kdaj sem pa jaz vzel od dveh si nasprotnih strank od vsake po \$25 ter zastopal obe? Imenujte osebe in jutri bode za Vašo laž v ječi. Kdaj sem vzel za umazano stvar \$50 in kdo mi jih je dal? Imenujte osebo in ječa Vas bo pogreznila! Ven s stvarjo, stari grešnik!

O sodrugu Petriču tudi govorite! Znano Vam je, da je sprejel delo v

Minneapolis. Čemu bi mu torej postala chicaska tla prevročja? Ko ste infamijo zapisali, ste se najbrže spomnili, da ste jo Vi morali odkuriti iz Pueblo, Colo., ker so bila tla za Vas tam v resnici prevročja.

Sodrugu Zavrtniku očitete, da dela s kladivom in vrjo. Ali je morda tako delo v Vaših očeh sramota?? Sodrugu Zavrtnik je preje delal, ko ni poznal Jeramovega adjutanta in bo delal, če tudi Vi smatrate delo za nekaj nizkotnega.

Vam pa povem odprto, da le Jeramov adjutant je zmožen oslepariti svojega delavca za njegov zaslužek. Plačajte sodr. Zavrtniku delo za "Koledar", katerega ste lansko leto izdali. Koledar ste prodali, denar pa vtaknili v svoj žep. G. M. V. Konda! Ali ni najpoglednejše lopovstvo na svetu, če kdo delavca prikrajša na zaslužku, ali ga pa celo oslepari? Odgovorite vendar!

G. Konda, čemu se zavijate? Dan plačila nikomur ne odide. To ste občutili na svoji lastni koži. Vendar ste morali poznati moč socialistov, tedaj tudi vediti, da se z njimi kak kravar ne more boriti, celo Bismark jim je podlegel, kje jim bodele tedaj Vi kes? "Schuster bleibe bei deinem Leisten!" Slovenščine zmožni niste, delavskega vprašanja tudi ne, vzemite v roko tedaj bič namesto peresa in hajd za kravami. Prišli ste prepozno na svet. Že druge vrste "Socialisten Fresserjev" je poginilo, njim jednako ste tudi Vi — mali človek velike postave. — Proganjanje socialistov sploh danes prštevam k "high fever" in najbolje zdravilo je kopel v mišiganskem jezenu; Konda, kar z vročo butico notri.

Ako pa še to ne bi pomagalo, ako b' km toliko zavrela, da je treba puščati, je pa še drugo zdravilišče v Kanakace; to Vas ne stane nič, ker je državno in toliko Vam je od socializma še gotovo v glavi ostalo, da nameravamo poddržaviti vse, tedaj tudi noree.

Kako pa kaj letak? Gotovo prav po volji, ker mu nič ne ugovarjate! — Tedaj na svidenje!

4. JULI V AMERIKI.

Spisal Jože Zavertnik.

Vsako leto dne 4. julija se praznuje v Ameriki izjavo neodvisnosti. Prižiga se umetaljni ogenj, spušča rakete v zrak, strelja iz revolverjev in pušk itd. Tisoče tolarjev se izda vsako leto za zastave, strelivo, umetaljni ogenj in rakete. Mnogo ljudi plača to slavnost s svojim življenjem ali pa ostajajo pohabljeni vse svoje žive dni, mejtem ko nekaj tvorničarjev — izdelovalcev umetaljnega ognja in vsakovrstnega streliva naredi izvrsten dobiček.

Mi se ne strinjamo s tem blaznim, brezmiselnim praznovanjem izjave neodvisnosti, s katero se ne strinja nijeden pameten človek, pač pa se spominjamo mož, ki so se bojevali za svobodo ameriškega ljudstva, ki so vse svoje moči v najhujšem času posvetili boju za svobodo.

"To so časi, ki skušajo duše mož," je pisal v decembru l. 1776 Thomas Paine — 6 mesecev po znamenitem zborovanju, na katerem so Tomaž Jefferson in tovariši v izjavi neodvisnosti proglasili resnico:

"Mi smatramo te resnice kot samobsebi umevne: Da so vsi ljudje enako rojeni; da so obdarjeni po svojem stvarniku z gotovimi nespremenljivimi pravicami; med temi je pravica do življenja, svobode in stremjenja po sreči itd. . . . Ako bi razne zlorabe in nezakonite prisvojitve, ki se vse v tem osredotočujejo, jasno kazale spraviti ljudstvo pod absoluten despotizem, potem je dolžnost ljudstva strmoglaviti tako vlado

in osigurati si nova sredstva za varnost ljudstva."

Thomas Paine jako plemenit značaj in svetovalec Washingtona in drugih voditeljev revolucije pravi v svoji knjigi "Crisis":

"Tiranijo, enako peklu ni lahko premagati; ali mi imamo zadoščenje v tem, tem resnejši je boj, tem sijajnejša je zmaga. Kar lahko dosežemo, smatramo za malenkostno."

In res, ameriška neodvisnost je stala mnogo, mnogo strašnih žrtv. Le malokateri današnjih patriotov, ki dne 4. julija strelja kakor obsedene, vé, koliko žrtv je treba bilo za ameriško neodvisnost. Od dne, ko so Thomas Jefferson, John Adams, Ben. Franklin, Rogers Chairman in Robert R. Livingston imenovani v komite, ki ima izdelati izjavo neodvisnosti in pa do predaje Cornwallisa in Yorktowna je na tisoče vrlih naselnikov žrtvovalo svoje življenje in svoj imetek za neodvisnost ameriškega ljudstva.

Slovenski proletarci čitajte naslednje vrstice pazno, kajti vrstice so posnutek iz govorov mož, ki so bili vsak trenotek pripravljene darovati vse za svobodo, mej katerimi so nekateri zavzemali najvišja mesta v ameriški republiki.

V pismu, katerega je pisal Thomas Paine abeju Raynalu dne 21. avgusta 1782, pravi ta bojevnik za svobodo: Pravica, katero so danes vtemelji in ki danes postane pravomočna, je ravno taka pravica, kakor če bi bila že tisoč let v veljavi." O človeških pravicah (Rights of Man) pa zopet piše: "Nikdar ni bilo parlamenta katerikoli vrste, ali za časa kake človeške generacije, v katerikoli deželi na svetu, ki bi imel pravico ali moč do konec sveta vladati ali pa določiti kako se naj vlada.

— V vsaki časovni dobi ima pravico vsaka generacija vladati se po svoji pameti in volji, v vseh slučajih tako, kakor so se vladale generacije prejšnjih dob. Ničimernost in domišljavosti vladati še preko groba je najsmušenejša in najneznosna tiranija."

(Mi vsem slovenskim proletarcom, ki so zmožni angleškega jezika priporočamo, naj čitajo Paine-ova dela: "Common sense" (zdrava človeška pamet), "The Crisis" (kriza), "Age of Reason" (doba pameti itd. Opazka uredništva "Proletarca".)

Thomas Jefferson je napisal znamenit revolucionaren dokument, ki je poznan pod imenom "Ameriška izjava neodvisnosti". Paine in Jeffersona naši moderni, patriotski, ameriški hinaveci ne morejo, ker sta glede vere, socialnega vprašanja in politike imela svoje posebne nazore.

Patrick Henry je rekel v postavodajni zbornici Virginije glede davčnega zakona (Stamp act): "Cezar je našel svojega Bruta, Karel I. svojega Cromwella in Jurij III." — ko je Henry to ime izgovoril, so mu njegovi nasprotniki zaklicali: "Veleizdaja! Veleizdaja!" ali Henry je končal z besedami: "in Jurij III. se lahko učil iz Vašega zgleda. Ako je to veleizdaja, potem storite, kar Vas je volja."

Samuel Adams je branil tem potom ljudske koristi, da je v Bostonu v ognjevitih govorih priporočal silo proti vladni avtoriteti.

Benjamin Franklin je vzel nebu grom, tiranom pa žezlo. Ko je Franklin kot zastopnik ameriških kolonij obdržaval konferenco z nekim drem. Barclay-em v Londonu, je slednji rekel, da imajo Angleži tako silo, da lahko popalijo vsa ameriška mesta. Na to je Franklin mirno in odločno odgovoril: "Ako Angleže to delo veseli, potem naj le napravijo slavnosten kres. Njegov imetek obstoji tako iz samih hiš. On se prokleta malo zмени za svoj imetek in radi

svojega imetka ne bode spreobrnil svojega sklepa. On bode do zadnjega pobijal krivične sklepe angleškega parlamenta.

Pri posvetovanju glede predloga za višjo zbornico je B. Franklin zastopal načelo, da se ima vršiti volitev za višjo zbornico na demokratični podlagi. Ob tej priliki je rekel: "Ali morda smemo domišljati, da je pamet poseben privezek bogatstva, ali da je človek, ki ima 1000 funtov šterlingov, tako pameten kakor 20 drugih, od katerih vsak le 999 funtov šterlingov poseduje?"

In koudno sploh vprašam zakaj bi lastnina sploh imela zastopstvo?

Ne Franklin, ne Henry, ne Adams niso mogli preprečiti, da se je v zvezno konstitucijo sprejel odstavek, ki pripozna sužnost za zamorce ali temnopoltne ljudi. Ta odstavek je bil direktno v protislovju z izjavo neodvisnosti. Gospodarski interesi sužnodržcev so bili močnejši kakor vsi govori patriotov — revolucionarcev.

Sužnost in svoboda nista mogla prebiti pod eno streho. Protisuženska agitacija je bila od dne do dne silnejša. Nekateri reakcionarci v veliki ameriški republiki so izjavo neodvisnosti imenovali in obsojali kot delo demagogov. Svoboda govora in svoboda tiska sta bili le še na papirju. Načela Jeffersona, Franklina in Painea so smatrali za državni nevarna in kdor jih je širil in učil, tega so preganjali neusmiljeno.

Žrtev tiskovne svobode je bil Elija Parrish Lovejoy.

Kot 25letni mladenič je prišel v St. Louis, kjer je odprl šolo in leta 1833 pričel izdajati verski list "Observer". V svojem listu je odločno obsojal kupčijo z človeškim mesom — s sužnji.

Surova ljudska množica mu je večkrat pretela z linčanjem, ker je sužnost zamorcev ostro bičal. Leta 1836 se je preselil v Altono, Ill. Trikrat so mu pod vodstvom bogatih meščanov razdejali tiskarno. Ali Lovejoy se ni dal ostrašiti, ampak je mirno nadaljeval prieto delo.

Ko je dobil četrti tiskarski stroj, je hotela pijana tolpa zažgati poslopje, v katerem ga je hranil. Lovejoy je hotel gasiti, a ta ga je neki malopridnež vstrelil.

50 let kasneje so pa na gomili v Altoni postavili Lovejoyu spomenik za \$30.000 . . .

Wm. Lloyd Garrison je izdajal mal protisuženski list "Liberator". Prva številka je izšla 1831, zadnja pa 35 let kasneje — ko je bila sužnost odstranjena, meščanska vojna pa končana. Tudi Garrisonu so preteli večkrat z bičanjem.

Leta 1831 je postavodajna zbornica države Georgia razpisala na njegovo glavo \$5000 in sicer bi jih dobil, kdor agitatorja Garrisona vjame in obsodi. Edino Garrisonovo hudodelstvo je bilo to, da je z besedo in pisavo agitiral za odstranitev zamorske sužnosti.

Dne 12. oktobra 1835 je pijana tolpa na povelje bogatineov pograbila Garrisona, ko je proti sužnosti govoril na nekem shodu v Bostonu, ga zvezala in vlačila po ulicah. Tolpa bi ga bila gotovo umorila, da ni posegel župan vmes in ga rešil iz rok morilcev. V ječi je Garrison zapisal na steno: Bogata in vplivna sodrga me je hotela uničiti, ker sem storil grozno hudodelstvo, da sem učil, da so vsi ljudje enako rojeni, da je vsako tlačenje v protislovju z božjo besedo.

Wendel Philipps je slišal, kako je v baržun in svilo oblečena sodrga psovala Garrisona v Bostonu. Videl je kako se tiskovna svoboda in svoboda govora tepta z nogami in pridružil se je tudi on protisuženski agitaciji. Tudi Wendel Philippsa je

napadla bogata poulična druhal in ga kamenala, ker je govoril in pisal proti sužnosti. Po odstranitvi sužnosti je Phillips postal moč delavskemu razredu in je bil vnet zagovornik ženske enakopravnosti.

Abraham Lincoln! Najplemenitejši človek med vsemi predsedniki Zdr. drž. "Iz njega je odsevala dobrotljivost in miloba pravega človeka; on ni mogel biti sužnodržec; on ni mogel biti suženj."

Lincolnovo geslo se glasi: "Ako mi sužnje osvobodimo, potem zavaruemo svobodo svobodnih mož."

John Brown-ov napad na zvezni arzenal se je izvršil dne 16. oktobra 1859. V tem boju je bilo usmrtenih mnogo njegovih prijateljev kakor tudi njegov lastni sin.

Dne 2. dec. 1859 je korakalo na poljane poleg Charlestowna, Va., 2000 vojakov s topovi in drugim morilnim orodjem. Sredi vojaškega četirnikota so stale vislice, na katerih je izdihnil John Brown, plemeniti človek in smrten sovražnik sužnosti. Tako kakor je živel, tako junaški je tudi umrl na vislicah. Mej gledalci je bil tudi gledališki igralec John Wilkes Booth, ki je kasneje zavrtno umoril predsednika Abrahama Lincoln.

Harriet Beecher Stowe je napisala znamenito knjigo "Strie Tomova koč" (Uncle Tom's Cabin), ki je bila sužnodržcem bolj nevarna kakor pa meč generala Granta.

John Greeleaf Whittier je bil urednik lista "Pennsylvania Freeman". V listu je neustrašeno zahteval odstranitev sužnosti. Necega dne so premožnejši sloji nahujskali pijano poulično druhal, da je razdejala uredniško pisarno, hišo pa zažgala. John Greenleaf Whittier je zapustil mnogo spisov in pesni, v katerih je opeval make sužnje, zajedno pa klical ameriško ljudstvo v boj za odstranitev sužnosti.

Washington, Jefferson, Paine, Franklin, Patrick Henry, Sam Adams, Lovejoy, Garrison, John Brown, Lincoln, Spiess, Parsons in mnogo drugih mož in žensk je vse žrtvovalo na altarju svobode za ameriško ljudstvo.

Vstaška vojna je končala z zmago ameriške republike.

Devet desetletij kasneje je bila odstranjena sužnost zamorcev v ameriški republiki.

Veličanstvena izjava — proklamacija človeških pravic z dne 4. julija 1776 ni mogla zabraniti, da je poulična druhal umorila Lovejoya, da je poulična druhal zapalila tiskarno Whittiers-a; da so Garrisona na vrvi ulacili po bostonskih ulicah; da so Wendell Phillipsa kamenali na bostonskih ulicah; da so John Brown, Spiessa, Parsonsa in tovariše postavnim potom obesili.

Problemi, ki dandanes zahtevajo rešitve, so mnogo resnejši kakor naloga, katero so izvršili prednameci v veliki ameriški revoluciji.

Druga polovica 19. stoletja je bila doba revolucije (preobrata) na industrielnem polju. Parna sila, električna in razni stroji na polju produkcije, obrata in komunikacije so revolucionirali človeško družbo skozinsko.

Starokiptni plug, ladja-jadernica, poštna kočija itd. — sploh vse, kar je bilo starokoptno se je moralo umakniti modernim strojem, železnicam, parnikom itd. Nekdanjega rokodelskega mojstra, ki je bil delavec in delodajalec v eni osebi, je zginil, na njegovo mesto je pa prišel tvorničar z novodobno tvornico, ki vlada kakor kak kralj njemu podložne delavce.

Revolucionarno vprašanje naseljnikov je rešeno. Tudi vprašanje zamorske sužnosti je rešeno.

Ali dandanes sili zopet drugo vprašanje na beli dan, katero je ustvaril kapitalističen način proizvodnje in katero se mora rešiti. Današnja družba se deli v dva razreda — kapitalistični razred, ki poseduje vsa proizvodna sredstva (surovine, tvornice, orodje itd.).

In ta najvažnejši problem je delavsko vprašanje, socialni problem.

Kako je Abraham Lincoln mislil o delaveh in kapitalistih je povedal leta 1865 v naslednji izjavi:

"V daljavi vidim prihajati polom, ki me vznemirja in se strahom napolnjuje mojo dušo, da se tresem za varnost naše žezle. Korporacije so prišle kot posledica vojne na prestol. Temu bode sledil moralni propad vzvišenih, kojemu se bode pridružila še reakcija. Denarna sila se bode borila v deželi za kontrolo nad delom. Sleparije bodo na dnevnem redu. Ljudstvo se bode izesavalo tako dolgo, dokler se vse imetje ne osredotoči v rokah nekaterih posemeznih kapitalistov — ljudovlada bode uničena. To minuto se čutim bolj vznemirjenega, kakor katerikoli čas poprej, dasi sem bil na vojni in sredi najhujših bitek. Bog pomози, da bi se moje slutnje ne vresničile.

Monarhije so včasih le za trenotek nekako pribežališče ljudskim masam. Ne mogel bi se opravičiti, ako bi na svojem sedanjem mestu ne povzdignil svoj glas proti preteči nevarnosti — proti prihajajočemu despotizmu. Ni potrebno, da bi tu navajal še kake posebne argumente le v zvezi s kapitalom, ker tako spodbuja na delo.

Delavstvo je vedno bilo in je še sedaj odvisno od kapitala. Kapital je le sad dela ter bi ne vstrajal, če bi ne bilo v prvi vrsti dela. Delo je važnejše nego kapital, vsled tega zasluži, da se ga bolj opazuje. Jaz kličem delavskemu ljudstvu: Varujte in neprodajte vlado posedujočim. Ako bodete izdali vladno posedujočim, vporabili jo bodo, da zastavijo pot napredku ter vduše svobodo. Bog je rekel človeku prve dni po stvarjenju sveta: "V potu svojega obraza si bodeš služil kruh." Od takrat pa do danes še nismo uživali poleg zraka in svetlobe nobene reči, ne da bi nas stalo mnogo dela in truda. Ker se potom dela vse izdeluje na svetu, je tudi pravilno in naravno, da je vsa lastnina tistih, ki proizvajajo. Žalostno je pač, da v vseh časih širom sveta eni trdo delajo, drugi pa, ne da bi delali, uživajo sadove produkcije. To je napačno, tako se ne sme nadaljevati! Smoter vsaki državi mora biti, da se zagotovi vsacemu delaven vsa produkcija njegovega dela.

Menim, da je nepravilno, ako prosijo nekateri ljudje pravičnega boga za pomoč, ko vendar sami pograbiijo z zvijačo ves kruh dotičnim, ki so ga v potu svojega obraza pridelali.

Ta dežela je skupno s konstitucijami lastnina vseh ljudi brez razlike stanu, kakor so jo obljudili."

Dne 4. sept. 1871 je govoril Phillips na nekem shodu v Worcester-u, Mass. Na tem shodu je odobral načela znanega socialnega ekonomista Karola Marksa in predlagal naslednjo resolucijo:

"Mi potrjujemo temeljno načelo, da je delo, stvaritelj bogatstva, upravičeno do vsega prihodka svojega delovanja.

Mi potrjujemo to, in priznamo, da smo pripravljene pripoznat končni uspeh tako radikalnega načela, kakor je vpropastenje vsega dobičkonosnega sistema. Mi napovemo plačilnemu sistemu vojno — sistemu, ki goljufa delavca in delodajalca, poleg pa še delavca potiska v suženstvo."

Tu podamo nekaj notie o Spiessu,

Nadaljevanje na 6. strani.

'PROLETAREC'

List za interese delavskega ljudstva.
Izhaja enkrat v mesecu.
Izdajatelj:

Slovenska Socialistična zveza
v Ameriki.

Naročnina za celo leto v Ameriki...50c
Za Avstrijo.....3 krone

Naslov: "PROLETAREC",

683 Loomis St., Chicago, Ill.

'PROLETAREC'

Devoted to the interests of the
Laboring classes.

Published monthly by the "Slovenian
Socialist Association of America,"
at 683 Loomis St., Chicago, Ill.

Subscription rates 50c a year.
Advertisements on agreement.

OB NOVEM LETU!

Zopet je minolo leto, leto truda, dela in trpljenja za delavce, za tiste ljudi, ki vsvarjajo vse današnje bogatstvo, a vzle temu ne posedujejo nič, ker so jih bogati postopajci oropali postavnim potom za sadove njihovih dela.

Kjerkoli dela delavec ob koncu leta račune, povsodi piše le ničle in zopet ničle. Vse, vse vzeli so mu kapitalisti, tisti ljudje, ki ne orjejo, ne sejejo, pa vendar le žanjejo.

Pa saj ni čudo! Sredstva, katera služijo kapitalistom, da se drže v sedlu in izmoghavajo produktivne stavove, so izborna in izvrstna. Vsi zakoni v današnji meščanski človeški družbi so skovani v prid kapitalistom, v njih proti naravnopravnemu stremljenju jih pa podpira mogočno kapitalistično časopisje, ki v podobi napačnih in zlaganih notic o nezgodah v kapitalističnih podjetjih in zofističnih člankih o narodnem gospodarstvu, politiki, verstvi itd., podaja narodu gnjilo in črvivo duševno hrano.

Tako je pri vseh narodih in tudi v nas — Slovencih ni nič boljše. Vsi slovenski listi v Ameriki so zasnovani na kapitalistični podlagi, pri vseh teh časnikarskih podjetjih ni bilo niti pri ustanovitvi najti idealov. Pri ustanovitvi teh podjetij je odločeval le goli egoizem — umazani dobiček. Taki listi, torej ne morejo biti delavski, ker so kapitalistični — protidelavski.

Še le z ustanovitvijo mesečnika "Proletarec", ki je v resnici lastna vseh slovenskih zavednih delavcev, ki so organizirani v socialističnih ameriških klubih, se je storil konec tem žalostnim razmeram na slovenskem časnikarskem polju v Ameriki.

Prva številka tega novega oznanjevalca svobode, enakosti in bratstva je odšla v svet mej tlačeni in zatirani slovenski narod z dnem 1. januarja 1906.

Že pisani letaki so jamčili, katera je razposlala slovenska socialistična zveza v Ameriki vsem svojim zaupnikom, da je ta list najlepše, najboljši in najprimernejše novoletno darilo slovenskim delavcem, ki si morajo v Ameriki s težkim delom služiti svoji vsakdanji kruh.

Radi tega kličem ob novem letu novemu in edinemu slov. delavskemu glasilu v Ameriki: Vspevaj! Boj se za svobodo, za svetinje človeštva skupno z "Rdečim praporjem" in "Naprejem" v stari domovini, boj se skupno s socialističnimi listi družih narodov, oznanuj slovenskemu narodu resnico, čisto resnico o narodnem gospodarstvu, politiki, veri itd., dokler se ne porušijo fundamentalni stebri današnje tuje kapitalistične človeške družbe, v kateri bo dosti kruha za vse, v kateri ne bo

treba starčkom prosjačiti milosti, ne delavskim hčeram prodajati svoje telo!

Omega.

RUSKI BOJEVNIKI ZA SVOBODO

Spisal Kovačev Jože.

Kjerkoli zmaguje reakcija se ne vidi drugo ko vislice, krvnike in človeško, gorko kri. In kri se drži ruskega carja batjuške, vseh velikih knezov in poslušnih hlapcev. Teh ljudi se ne drži le kri vojakov, ki so izdahnili na bojnih poljanah Mandžurije, ali v korejski morskii ožini, ampak obliči so krvjo ruskih delavcev in mužikov, katere so dali pomoriti po svojih vojnih sodiščih, ali po svojih krvnih psih — kozakih v Petrogradu, Moskvi, Odesi, Varšavi itd. Zmagovalec so premagano, neoboroženo in slabo oboroženo ljudstvo morili. Bratje so morili brate v interesu trhlega in guilega avtokratičnega sistema.

Ruski avtokrat je s svojimi sužnji v uniformi moril ruski narod, ki stremi iz teme k luči, k svobodi. S to moritvijo je pa prinesel gorje, bedo in siromaštvo milijonu ljudi, otrokom

da ste Vseslovani in se prištevate inteligentnim krogom.

Kedarkoli je pa revolucija zmagovala, ste se pa tresli za tisočkratnega morileca na carskem prestolu. Seve dotični, ki so umirali na ulici za svobodo ruskega naroda niso bili dvorni ali mestni svētiki, ne vitezi ali knezi. Oblačili se niso v škrlat in svilo, a tudi niso nosili dragocenege lepotečja pri sebi. To so bili večinoma delavci, dijaki in kmetje, po Vaših nazorih ljudje druge vrste.

Vi dandanes molčite! Ali grobovi, v katerih počivajo žrtve za svobodo glasno govore, da bode prišel čas, ko bode njih molčanje v grobovih glasnejše, silnejše in močnejše, kakor glasovi, katere so carjevi krvniki zadavili.

Vi, ki govorite vedno o slovanski vzajemnosti, priznate, da ima car pravico kaznovati ruske revolucionarce, pošiljati jih na vislice in v sibirskie rudnike, kjer počasi v največjih mukah umirajo.

Resnica je, da so se revolucionarji v Rusiji poslužili bomb in orožja, da bi svojimi idejam pripomogli do zmage. Ali to niso zvršili iz sebičnosti, ampak v interesu vsega ruskega naroda, v zavedanju, da je pravica na njih strani. Ali car je svoje

za revolucionarce. Sram Vas je, da ste tudi Vi s carjem skupno hrepneli po krvi mož, katerim je bil edini ideal srečna in svobodna Rusija, radi tega tajite Vaše sodelovanje pri teh strahopetnih umorih.

Vi trdite, da so možje, ki hočejo srečno in svobodno Rusijo, sejali upor, da so s tem zakrivali hudodelstvo in za to hudodelstvo prejeli svoje krvavo plačilo.

Da, da, bojim se, da bode še marsikatero hudodelstvo prejelo krvavo plačilo, da bode tekla še morda človeška kri v potokih. In to me navdaja v skrbjo. —

Vi, ki se imenujete Vseslovane, ki ste pa izdali za svobodo vojskujoče ruske brate, vidite povsod strahove, kjer stoji svētisce svobode, enakosti in bratstva. Vi vidite strahove in se jih bojite. Saj so še bajonetni, puške in topovi tukaj, s katerimi lahko krotimo slovanske narode, ako zahtevajo preveč glasno svobodo. Res je, da je to Vaša edina opora, ki se pa že majo in je gnila in trhla, ki Vam bode nekega lepega dne odpovedala svojo službo za vselej.

Na svetu je ena sama moč in ta moč se imenuje ideja svobode, enakosti in bratstva. Vem, da se Vi nam smejete, ki ste vzelo Vseslovanstvo v zakup, da imate le lahek usmev za raztrgano ljudsko maso. A le poglejte malo naokrog. Največji misleci v Rusiji — Gorki, Bakunin, Kropotkin, Tolstoj itd. — so prisegli na zastavo svobode, enakosti in bratstva. In ta ideja se širi povsod v mestih, trgih, vaseh in v vseh slojih. Čas, ko puške ne bodo več pošiljale smrtonosne kroglice med ljudsko maso ni več daleč.

Poslušajmo kaj nam govore mrtveci, ki so v Rusiji izdihnili za svobodo. Ali se ne glasi tako le?

Nesite misel svobode, enakosti in bratstva v sleherni gorsko vas, kjer bivajo Slovani, kjer biva človeški rod.

Ne morite, ker kri umorjenih kličo po maščevanju.

Vsako minuto uporabite za agitacijo, dokler vsemu človeštvu ne zasije svobode svete žar.

Delajmo tako kakor nas uče žrtve za svobodo v Rusiji in doživeli bomo idejo vseslovanske v komunistični zadrugi — pa kot hlapci kakega tirana-morileca.

— Gospod Konda je napisal v "Glas Svobode", v socialističnem listu posebne vrste slavospev umrlemu ljubljanskemu šentpeterskemu župniku Malešku. Zakaj? Malešek se je narodil v Semiču, torej je rojak g. Konde. G. Konda pa da več za rojštvo kakor za socialistične principe, radi tega je tudi umevno, da je napisal slavospev župniku, ki je vse svoje žive dni raval zoper socialiste in svobodomislice in pri volitvah strastno agitiral za klerikalno stranko.

— G. Konda si je naročil kar kupico dopisov, oziroma izposodil si je imena, ker se mu dopade, ako samega sebe v svojem lastnem glasilu kuje v deveta nebesa. No, prazen klas vedno nosi glavo pokonci.

Mi le obžalujemo dotičnike, da so dovolili g. Kondi, da natisnil njih imena pod dopisi, ker so se samega blamirali s tem, ker trdijo, da je centralni odbor zvršil jako koristnosne sklepe. Ali te ljudje v resnici ne vedo, da je centralni odbor plačan za svoje delo iz žepov članov jednote? Ali v resnici ne vedo, da sami člani z mesečnimi doneski plačujejo usmrtnino in bolniščno podporo? All res ne vedo, da je g. Konda za maleškostno delo pri jednoti desetkrat predplačan? Pa čemu bi se jezili? Blagor v bogim na duhu velja tudi za slavopevec g. Konde.

Med prijatelji.

Martin Kondare: "Gospod kolega v izkoriščevanju slovenskega naroda, Vi se izborno zabavate!"

Černi zaveznik: "No, danes je vprav 25 let, odkar je Marička pri meni vstopila v službo."

Martin Kondare: "A tako!"

Tedaj praznujete slavnost, kakor sem jaz praznoval, ko sem mislil, da sem s svojimi slaboglasnimi tovariši vbil socializem v ameriških slovenskih socialistih.

umorjenih starišev pa zajedno obljudil krvavo prihodnost. In čegava je ta krivica? Ali so to zakrivali le nazadnjaški elementi v Rusiji, ali smo to zakrivali tudi drugi izven Rusije živeči Slovani?

O, Vi slovanski junaki izven Rusije, ki vedno govorite o vseslovanski vzajemnosti, ste pustili svoje brate v Rusiji, ki se bojujejo za svobodno Rusijo, na cedilu. Ko so kroglice iz pušk kozakov in družih uniformiranih morilecev prodirale telesa naših svobodeželjnih bratov v Rusiji, ko so zverji v uniformah z nagajkami udrihale po rečkih ženah in deci, ali jih sekali s sabijami, ste pošiljali morileca na carskem tronu vdanostne izjave, želeč mu zmage na Daljnem Vstoku, da bi tem ložje zadavil ljudski upor v Rusiji.

Ko so kroglice uničile življenje upornikov v mornarnici v Libavi, v Sebastopolju, ko so krvniki v Varšavi, Moskvi in drugod dokončali svoje barbarsko delo, ste veselja vriskali v svojih listih, da si vedno trdite,

uniformirance sužnje spustil na nje na podlagi pravice, ki bazira na tiraniji, ki daje močnejšemu moč, da uniči slabejšega.

Ako bi bili Vi v resnici Vseslovani, bi Vam se moralo sree krčiti, ko so po ukazu sodišč, ki so sestavljena iz samih kreatur carja-morileca, najboljši sinove ruskega naroda obešali, ali jih pa gnali v prognanstvo, v Sibirijo. Tako ste pa držali križem roke in čuti ni bilo tudi enega glasu iz Vaših vrst proti krvavim obsodbam. Molčali ste in molčite še danes!

Ali mislite, da je to vseslovanska ideja, ako odobravate krvave čine carja-morileca, ako se ponižno pred njim valjate na trebuhu in ga prosite, da bi tudi vse izven Rusije živeče Slovane spravil pod svojo knuto? Ne, ne, to ni vseslovanska ideja, to je ideja vseslovanskega klečeplaztva, to je ideja mednarodnih oboževalcev, tiranov in samodržcev.

Vem, da se branite tega imena, dasi ste odobravalii smrtne obsodbe

Kje je bodočnost ameriških Slovencev?

Piše Frank Petrič.

Skušnja nas uči, da se vse razvija, vse prevstvarja in spopolnjuje. V hipnem pogledu, iz enega konca na drugega, se nam zdi, da smo videli velikiški prepad, ko smo stali ob strani kompaktno nevidnega procesa.

Med ta razvoj in drugo spada tudi naše izseljevanje in naša bodočnost v Ameriki, ki ima v svojem delokrogu razvoja svojo zgodovino.

Slovenski narod, nazivam po njegovi literaturi slovenski, je proletarski narod — dninarski; obsega v svoji celoti — poleg Kranjskega, ki je središče slov. inteligence — nekaj mejaških rojakov v skupnem z izseljenci vred, okoli 1½ milijona. Ker pa v domovini ni industrije, ki bi dala služka stanovnikom, ker ni prida poljedelstva in umnega gospodarstva, kakor ne družih primočkov, ki zagotah, ali vsaj približna večina 40.100 teh, ali vsaj približna večina 40.100 primorana zapustiti domovino. Večina izseljencev se napoti v Ameriko; kajti tam jih je že mnogo, ki so šli iskati zaslužka.

Ta, deloma nezavedna masa, vzgojena v klerikalnem duhu in oglojena od drž. parasitov ter duhovnikov, je pravzaprav v nadlego tujim, novim slojem, ki imajo svoje razmišljanje in soglasje njih — deloma izršenih in neizvršenih načrtov napram splošnim materijelnim potrebam, v kolikor to dopuščajo razni pritiski v sedanjem privatnem sistemu; kajti krajevne razmere, novim naseljencem niso prva skrb, ampak, da se zasluži denar. Sto ignoranco naseljencev pa se podirajo in rušijo namere notranjih delavskih organizacij, ako naseljenci o taci niso že pred odpotovanjem podučeni. Za ta poduk, se je dosedaj bore malo storilo od strani tistih, ki so vstvarili slov. literaturo in uvečevali slov. narod na podlagi "duševne" hrane, nadejoč se bajda, da s slovensko literaturo samo izginejo obenem tudi slabe gospodarske razmišljanje. Zato prihajajo v Ameriko ljudje, ki bi jih človek sodil (če bi jih po obleki), da so naobraženi, kajti ti imajo "svoje" nazore o socialnem življenju, kar končno ni nič čudnega, eni pa so toliko na bolj, da nazorov sploh nimajo. V Ameriko pridejo navdušeni domovinci, nezivani "narodnjaki", ki bi jim človek ničesar nezameril, ko bi te besede neizgovarjali po nemarnem; zopet pridejo fanatični zagovorniki rim. kat. cerkve in druge podobne karikature, ki se jih od bližje spozna za meščanske filistre in korifeje. Vsak teh, hoče svoje započeto "delo" v stari domovini, nadaljevati tudi v Ameriki; eni so celo tako predrzni, da se hočejo pokazati praktične, češ, da umejo tudi oni praktično stran Zjed. držav ter si v svoji domišljiji polotijo raznih podjetij v obliki kakega d. uštva meneč, da so zadostili svojemu poklicu, ki so ga prinesli iz stare domovine. Na podlagi zaključkov teh korifej, se je rodilo vse, kar imamo danes Slovenci v Ameriki. Pristnega nimamo nikjer nič; ker se večina naseljencev že v domovini ni brigala za temeljne vzroke, zakaj so morali iti v tujino in s kakšnih namenov so šli v tujino. Oni niso šli v tujino kot delavci, zavedni delavci, temveč kot "narodnjaki", filistri, srečelovci; zopet drugi so se čutili kot poklicani faktor oznanjevalec klerikalizma. Vsacemu od teh, je bilo prvo več kot delavsko nprisanje in njega politika. In ker jim je bilo prvo več, so čutili potrebo, da njih idejale za domovinstvo, filjstrstvo in cerkev goje tudi v novem kraju, poleg pa izdajajo — v veselje amer. kapitalistov interese vesoljnega

delavstva. Ti ljudje govore kakor papige: narodnost, klerikalizem, znanost, socijologijo, geologijo in druge podobne izme in ijo ter ajo hočejo spraviti v eno samo soglasje, v en ton. Dopovedati hočejo ljudem, da je neumnost, če se ljudje pričakajo za prepričanje in nazore. Za tem sledi, da je neumno in nesmiselno, ako se govori, da bi se klerikalci pa socijalisti in naobratno nesmeli poljubno družiti, pa bil i oficieren značaj. Da, čemu neki ne? — In zakaj bi človek kaj takega sploh nepriporočal, če je businessman? Business zahteva to diktacijo — in kaj njih mar! Na tak način se trudijo, da bi zmedli pojme v glavah posameznikov. In le obžalovanja vredno je, da se danes takih mlačnežev ne manjka, ki jim sedejo na limanice. Zato živimo Slovenci poleg družih narodov v neskončnem nepoznanju življenjskih potreb in njih predpogojev v vsakem oziru našega družabnega življenja in napredka v novi domovini. — Oglejmo si to življenje od bliže.

Danes se govori pri nekaterih rojakih kaj rado o "narodnjaštvu", ki ga pa, če je potrebno stope v liberalstvo; da si pojem o prvi, tako tudi o drugi besedi, poleg kšeftne potrebe

predni, oni pa nazadnjaški? Kaj takega bi nemogli trditi; kajti s klerikalnega stališča, so klerikalci storili mnogo več za svoj "napredek" kakor tisti, ki bi se hoteli s svojega stališča imenovati napredne. Sto pretvezo, o slov. narodnjaštvu v Ameriki se je le vedno farbalo ljudi, da so nekteri res prišli z onega tabora v tega, a prišli niso o nič bolj razmišljajo, kot so bile pri klerikalcih. Razlika humberga se je razločevala le v tem, da so prvi izkoriščali narod iz klerikalnega stališča, drugi pa z narodno-liberalnega. V dokaz temu naj nam služi Sekser — Konda in zadnje razmišljanje okoli S. N. P. J. Res je sicer, da so ljudje danes, v tej družbi produkt razmar, ki jih ima veleindustrija in trgovstvo v svojem špekulativnem zasebnem krogu; ki zatemnujejo etično stran življenja s svojim pohlepnim pritiskom; a pravzato je potrebno, da se ljudje, ki hočejo biti na krmilu javnega življenja, tega zavedajo! Kajti le tedaj, ako poznajo, ozir. hočejo poznati to življenje in da hočejo biti v resnici za blagor vseh, je mogoče, z njih trdno voljo vse zanjke in druge nastave, ki jih nudijo današnje razmišljanje v pohlepnost — zadržati. Tak ljudje morajo biti idejalni!

Kako pa se je godilo do danes v

Tolažba ob nevihti.

"Leipa Ančka nikar se ne boj, saj si vendar v posvečni hiši. Pojdi v tvojo sobico in moli k svetemu Florijanu — jaz ti bom pomagat!"

nerazumejo niti eno ne drugo. Koliko naj ima ta beseda pomena ali privlačnosti v državi kot je Amerika ve vsakisti, ki pozna oddalec ustavo te dezele.

Kjer je pripoznana enakopravnost, avtonomija, sploh svoboden razvoj v vsakem oziru za vse narode in vere enako, kjer se ne draži čutov, ozir. neizživlje narod. tradicij in običajev, tam je beseda narodnost — če se jo povdarja v bojnem tonu (in če se jo ne, je sploh nesmisel); očitno žaljiva za ustavo, v kateri so naseljenci našli zavetje. V drugem slučaju zopet, ako bi hoteli spraviti besedo v resnici v kak pomen, bi se kot Slovenci res morali družiti s klerikalci; kajti tudi oni so Slovenci. Komu naj bi služil v prvi vrsti tak namen? Mar da smo veliki po številu? da smo velika nezavedna masa? Le ruski narod se danes sodi po številu in zato je v kulturnem oziru duševno le majhen; poleg nekaj ruskih revolucijonarev se pozna malo mož, ki so storili kaj za prosveto svojega naroda.

Kaj naj bi bil zopet namen, ozir. kaj naj bi pomenilo besedilo "narodnost" v praktičnem življenju slov. am. delavcev v stopljeni, "liberalni" obliki? Mar naj bi rekli, da so "narodnjaki" v "liberalni" obliki na-

tem oziru pri amer. Slovenceh?

Slov. Narod. Podp. Jed. je bila ustanovljena na svobodomiselnih podlagi; toda svobodomiselnost se je takoj pri rojstvu zadavila. Besedo so le za vado oblekli v eunje svobodomiselnosti, liki nevesto — ter jo takoj, po dosegu namenov mož, ki so videli v S. N. P. J. svoje potrebe — postavili v kot. Danes stoji v kotu in čaka odrešenja!

G. Konda hoče po eni strani biti svobodomiselnih, socijalist; takoj po drugi pa hoče biti nekak diktator v senci raznih pooblastil in pravil napram socijalistom. Seveda se razna pravila le izkoriščajo v njegove namere. S. N. P. J., oziroma izvrševalni odbor hoče imeti tisto maskirano pupo, ki so ji dali ob času ustanovitve ime "narodna — svobodomiselnost" edino le za sé. Kaj je torej svobodomiselnost v tem obsegu? — Ironija! Ko bi bila "Slov. Narod. Podp. Jed." ustanovljena brez te pupe, bi bili sedanji možje okoli nje laglje izhajali in se zvijali ter skrivali za razne točke pravil, rojaki pa bi tudi znali, kakšen zavod je, ozir. bo to. Iz tega ima slediti, da bi se na take limanice nevsedali. To postopanje pa, ki za danes izvršuje odbor S. N. P. J., je naravnost sleparško!

G. Konda, kot lastnik soc. lista, če je imel poštene namene s stvarjo okoli S. N. P. J. in "Gl. Sv." bi nesmel nasprotovati proti svobodni misli in socijalističnim nastopom, pa bili makari kjerkoli! Prepričan socijalist v takih slučajih ni oseben. Da je g. Konda že pred časom raval proti socializmu in njega agitaciji jasno priča njegovo pismo, ki ga je pisal piscu teh vrst lanske leto na potovanje, kjer je prosil, naj mu spiše agitatoričen članek za S. N. P. J.

On je torej že pred časom očitno računal na eventualnost v S. N. P. J., ki so mu jo diktirale, deloma njegove zasebne namere, deloma pa reakcionare v odboru S. N. P. J.

G. K. trdi vedno rad, da je on mnogo žrtvoval (?) za jednoto; mogoče da je res, da je pošiljal kam denar, "naj se ustanovi društvo, ki bo spadalo S. N. P. J.", da bo "gmajna" večja; ali on je to storil s svojih nagibov in namenov! Pri zborovanju v Chicagi in tudi že pred tem, se je očitno in brezstransko govorilo, da se takim spada v odbor, ki so "za v prospeh" kaj storiti. Očitno torej, po kšeftni moči: plačo za delo! — Kje so tu idejale g. Konda in konzorti? Najbolj čudno poleg vsega je, da g. Konda, ki hoče biti tako navdušen socijalističen volivec, se ni nikdar brigal za ustanovitev polit. soc. klubov ali društev! Vse njegovo obnašanje je bilo skozinsko vedno hinavsko in prikrito; kar pa se je dalo iz njegovih del izluščiti skrivoma je imelo vse busineški značaj. Iz predložene se da izluščiti torej, da novodobna potreba S. N. P. J. v taki obliki ne služi v nobenem oziru narodu v korist, temveč tistim, ki so čutili specijelno potrebo do ustanove. Iz vsega skupaj pa razvidimo še posebej, da bodočnost am. Slovencev ne tči v teh zadnjih iznajdbah, ozir. nemore in nesme biti v njih; ampak, da si Slovenci, poučeni o razmirah v Ameriki, pridružijo tisti svetovni razrednozavedni delavski stranki, ki ima v novi dobi svojo odmerjeno pot, pot socijalističnega gibanja. Kajti le na tej poti smo si svesti, da nismo rušili onih svetih nagibov tujim zavodnim delavcem, v boju za njih — in od tod, kot naseljencem tudi samim sebi, ki so v boju zoper kapital potrebni.

Od vseh narodnih ali religiozno preprirov v Ameriki nosijo edini dobiček kapitalisti v svoj žep; kajti poleg teh in enakih preprirov, združeni z osebami, ki se hočejo poleg okoristiti, se zanemarija naš boj proti kapitalu!

Zato je naša edina bodočnost v socijalizmu in njegovi bodoči upravi. Vse drugo so le lepodoneče fraze, ki se jih poslužujejo razni farizeji in humbergari pod raznimi krinkami...

Jakob Polanšek

V minolem mesecu je umrl sodrug Jakob Polanšek, po kratki in mučni bolezni. Rajniki je bil doma iz Česnjice pri Kamniku. Bil je vnet socialist, član slovenskega socialističnega kluba v Chicagi.

Češkaški slovenski socialisti so krasen venec položili kot zadnji pozdrav na njegovo krsto. Na pokopališču je govoril nagrobni govor sodrug F. Petsche, ki je pogrebee globoko ganil.

Lahka mu ... mljica!

— Slovenski socialistični klub je izdal knjižico "Naša bogatstva". Knjižica stane le 5 centov. Vsakdo si jo lahko naroči pri soodr. Antonu Prešemu, 678 W. 17th St., Chicago, Ills.

Nadaljevanje s 6. strani.

katero je napisal kot urednik "Chicago Arbeiter Zeitung", da spoznajo mišljenje tega blagega človeka do tlačnih slojev, ki je moral po nedolžnem na vislicah umreti.

"Naši denarni aristokrati so večinoma hudodelci, ki so le vsled velikega zločina, katerega so zvršili, odtegnili se pravični kazni. Kakor moritev v vojni prinese slavo, tako veletatvina prinese čast in dostojanstvo. Dostojanstvo raste z velikostjo ropa."

Med vsemi sužnodrželci je edino kapitalist tako nesramen, da pripoveduje svojim sužnjem, da so svobodni."

Delavci! Podali smo Vam maj obris, kako so delovali neustrašeni možje pred nami v veliki ameriški republiki za svobodo.

Resnica je, da smo v političnem oziru izgubili marsikatero suženske okove, a resnica je tudi, da živimo še dandanes v popolni gospodarski sužnosti.

Ako hočete, da bodemo svobodni v gospodarskem in političnem oziru, potem se pridružite socialističnim četam, vstopite v socialistično organizacijo.

V veliki ameriški republiki lahko gledate z lastnimi očmi kako kapitalistične stranke teptajo z nogami ameriško izjavo neodvisnosti. Obe kapitalistični stranki — demokratska in republikanska sta delavecem sovražni. Združite se torej okoli prapora socialistov!

Glencoe, Ohio.

9. decembra 1905.

Mednarodni socialistični klub v Glencoe, Ohio, pri katerem so slovenski socialisti v pretežni večini, odobrava sklep slov. socialističnega kluba v Chicagi, vsled katerega je zagledal beli dan list, ki se sme v resnici imenovati lastnina vseh delavcev in ki bode brez vsakih postranskih nagibov stal na braniku za pravice delavcev, sploh vseh zatranih in izsavanih slojev in jih bodril za porušenje današnje gnjile gospodarske družbe.

V naši nasebini smo sami delavci, ki si moramo v potu svojega obraza težko služiti svoj kruh v premogokopih. In dasi nas je tukaj le peščica Slovencev-trpinov, smo vzlic temu v kratki dobi ustanovili krepko socialistično organizacijo, kateri so se pridružili tudi delavci drugih narodov.

Mi dobivamo razne slovenske ameriške časnike. In če te časnike, posebno pa slovenski ameriški dnevnik damo na kritično rešet, tedaj moramo resnici na ljubo povedati, da je bil v Ameriki skrajni čas, da smo slovenski delavci pričeli z izdajo svojega lastnega glasila. Ta dnevnik, ki se po krivici imenuje glasilo slovenskih ameriških delavcev — lastnik lista je vendar g. F. Sakser — piše odprto, ako bi premogarji popustili 15 centov pri toni premoga, tedaj bi bil končan boj, ki bode med lastniki premogokopov in premogarji izbruhnil prihodnje spomlad. Ta list je torej direktno vstopil za interese kapitalistov, mesto za koristij delavcev. Mi ne vemo, čemu bi vendar delavci vedno popuščali pri svojih plačah. Ako bi premogarji ne hodili v jame spravljat črni diamant — premog na svitlo, ne bi bili lastniki premogokopov milijonarji in magari če bi vsaki dan na kolenih prosili bova, naj se premog spremen. v denar. Ako se logično poleg naravnih sil edini premogarji pravi producenti premoga, če mu naj bi ne bili tudi premogarji edini pravi lastniki premogokopov? Čemu naj bi premogarji sad svojega dela, ki je po naravnem

pravu izključno njih lastnina, delili z drugimi leutni-milijonarji ali se pa pustili za večji del svojega sadu okraštati od teh postopačev?? Da, čemu?!

Že ta slučaj dokazuje jasno kot beli dan, da smo slovenski delavci najno potrebovali svojega lastnega glasila, v katerem lahko javno branimo svoje interese. Končno se omenim, naj "Proletarec" brani tudi svobodomselna podporna društva, ako so v resnici svobodomselna in naj se izogiblje kolikor mogoče osebnih polemik.

Mi pa že danes izjavljamo, ako bode "Proletarec" izvajal ta težavni posel, da ga bodedmo podpirali z vsemi svojimi močmi, da se bode iz mesečnika kmalu spremenil v tednik. Torej na delo.

Nace Zlembergar,
predsednik.

Gospod Konda, ne blamirajte se!

V božičnem pismu z dne 15. dec. 1905 trdite, da bodedmo v "Proletarec" zopet mučil bralce, z obrabljenimi frazami. Dobro!

G. Konda, zakaj ste pa vendar v dotični številki, te moje fraze v članku "Kako si pridobivajo kapitalisti" premoženje ponarislili? Prvi del tega članka sem vendar napisal jaz kot odgovor prijatelju J. M. vsled neke debate o pridobivanju premoženja v današnji družbi. Ker sem namero opustil ta članek objaviti, sem ga pustil v Vašem uredništvu, menec, da bodede tudi Vi imeli toliko takta, da se ne bodede podastili tuje lastnine in jo proglasili za svojo.

G. Konda, ali ste v resnici že prišli toliko nizdol, da bi se kmalu tudi Vam reklo: Od Vas je zbežala sramota k psom?!

Jože Zavertnik.

IZJAVA!

G. Konda po Chicagi pripoveduje vsakemu, kdor ga hoče poslušati, da je slovenski socialistični klub v Chicagi ukradel njemu knjžice, oziroma rokopis, "Naša bogatstva".

To je nesramna podla laž. "Naša bogatstva" je napisal znameniti ruski socialist Kropotkin, v slovenski jezik jo je pa prevzel dr. K. Sl. Priobčil je rokopis "Rdeči prapor", glasilo jugoslovanskih socialistov v Avstriji, kasneje pa "Glas Svobode", sedaj je pa to knjžico založil slovenski socialistični klub v Chicagi.

G. Konda se jezi, ker slov. socialistični klub ni izročil njemu knjžice v tisek, da bi zopet lahko "zaslužil" nekaj tolarčkov.

Gospod Konda grozi s tožbo. On naj kar toži. Bo vsaj za eno blamažo logatejši.

Anton Prešern,
tajnik slov. soc. kluba.

KNJIŽEVNOST.

Jugoslovanska socialistična stranka v stari domovini je izdala za leto 1906 žepni koledar. Cena koledarja je le 70 vinarjev, ali 15 ameriških centov. Kjer živi v nasebini več sodrugov skupaj, naj eden sodrug za več skupaj naroči koledar. S tem se prihrani čas, denar in delo. Koledar se lahko naroči pri upravništvu "Rdečega praporja" v Ljubljani.

Vsem jugoslovanskim delavcem v Ameriki priporočamo socialistične liste, ki izhajajo v stari domovini. Naslovi se glase: "Rdeči prapor", Ljubljana; "Naši Zapiski", Ljubljana; "Naprej", Idrija, in "Slobodna rieč", Zagreb. Naročnina je tako malenkostna, da si vsaki zaveden delavec naroči lahko vsaj en list.

STRANKARSKE VESTI.

V Glencoe, Ohio, se je ustanovil nov socialističen klub. V klub se je vpisalo tudi 5 sodruginj. Predsednikom je izvoljen Nace Zlembergar, tajnikom pa A. Kravanja.

V gospodarski odbor "Proletarca", katerega izdaja slovenska socialistična zveza v Ameriki, so bili izvoljeni naslednji sodrugi: Predsednikom Andrej Poravne, tajnikom in blagajnikom Anton Prešern, zapisnikarjem pa Ivan Bartel. V uredniški odbor so izvoljeni sodrugi: Jože Zavertnik, Frank Petrič in V. Brunshmidt-Kratokvil; ekspeditorkama sta izvoljena sodruga Ferdinand Peče in Dominika Petrič. Sodrugi Jože Ženko je izvoljen nabiralcem oglasov. V nadzorovalnem odboru sta pa sodruga Ivan Petrič in Ivan Bartel.

Slovenski socialistični klub v Chicagi je izvolil mesto sodruga J. Zavertnika sodruga Dominika Petriča zapisnikarjem, J. Zavertnika pa korespondenčnim tajnikom.

Za tiskovni sklad "Proletarca" so darovali v Chicagi: F. Petsche \$25, J. Anžiček \$5, J. Bizjak \$5, J.

Bartel \$5, A. Poravne \$5, Anton Prešern \$10, D. Petrič \$2, J. More \$2, J. Zavertnik \$2, J. Ženko \$10, Minneapolis, Minn., sta darovala sodruga V. Brunshmidt-Kratokvil \$1, F. Petrič pa \$1.50; Virgen Illinois, je daroval sodrug Simon Kaučič \$5. Sodrugi Kirar iz Cumberland, Wyo., je poslal \$5.

Vsem cenjenim naročnikom in sodrugom na znanje!

Denar za naročnino, tiskovni sklad in inzerate naj se pošilja sodr. Antonu Prešernu, 678 W. 17th St., Chicago, Illinois.

Vsi spisi in rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo "Proletarca", 683 Loomis St., Chicago, Ill.

Andrej Poravne, John Bartel,
predsednik, zapisnikar.

Slovenci v Chicagi pozor!

V nedeljo, dne 31. dec. t. l., bo zboroval slovenski socialistični klub ob 2 uri popoludne v "Narodni dvorani", 587 So. Centre Ave.

Vse sodruge se opozarja, naj tudi svoje prijatelje povabijo na ta veljavni shod.

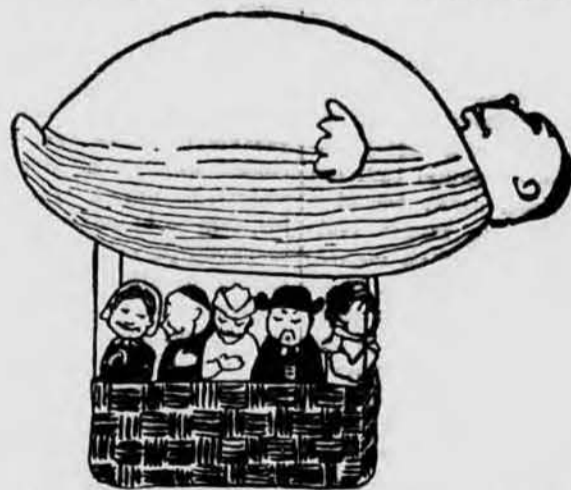
Anton Prešern,
tajnik.

Martin Kondare držeč zastavo socializma v roki in sedeč na tronu samozavestne oslogije:

Pač prava spaka!

Moderni voz Elije v nebesa!

Naš specielni prijatelj črnopobarvani Martin Kondare je izumil nov letalni stroj, s katerim se hoče pripeljati v sedma farška nebesa. Ali siromak na duhu se vozi sedaj le za poskušnjo okolo stolpa norcev in tepcev!

Delavci podpirajte svoje edino glasilo! Dobro delavsko časopisje je najboljšo orožje napram nenasitnemu molohu — kapitalizmu.

Sodrugi Simon Kaučič je poslal \$10.00 kot božično darilo "Proletarcu."

Marija Terezija in prostožidarji.

Spisal Sacher-Masoch, za Slovence priredil Josip Logačan.

Bilo je v zimi leta 1765. Sneg je naltaval v drobnih snežinkah. Veter je podil snežinke poznim pasantom v obraz in jih tupatam zbiral v manjše in večje kupce.

V neki tihi hiši na Kertnerarici, v tretjem nadstropju je sedel pri brljavi lojevi sveči mlad mož in držal v roki kos tiskanega papirja. Pred njim je stala njegova gospodinja, ženska jako krepkega života, zadovoljnih in veselih lic.

"Vendar," vskliknil je mladi mož, "to je cilj mojega dolgoletnega stremjenja in moja najvišja želja v življenju." In izročil je tiskani papir svoji gospodinji, ki ga je nekako spoštljivo, obrisajoč si svoje prste ob belem predpasniku, vzela v roke.

"Človek brez predsodkov," je dejala napolglasno, "res, čudno ime, dobro ime, ako prav razumem gospod gardijski računovodja."

"Saj menda veste, da sem to službo pred dvema mesecema ostavil," je prijazno odgovoril mladi mož.

"Torej gospod pl. Skala —"

li Vam izdajati Vaš list, v katerem sedaj čitamo čisto resnice."

"Pazil bom, kolikor je v moji moči," je smehljaje odgovoril Skala; "list pa vzemite le s sabo, ljuba gospa Krtnikova."

"Čitala ga bom v svoji sobi."

"Sedite in —"

"Čitajte pazljivo —"

"Da, pazljivo."

"Bodem."

"Potem mi pa povejte Vašo sodbo o listu, seve odkritosrčno," končal je Skala.

"Jaz naj kritiziram?"

"Vi mi boste povedali bolj čisto resnico, kakor doktorji in pisarji," je pripomnil Skala. "Jaz pišem za vse sloje, torej je tudi mnenje, ako vsi sloji izrečejo svojo svodbo o meni."

"Potrudila se bom, da vstrežem Vaši želji," je Krtnikova srmožljivo jecljala.

"Le povejte mi resnico brezobzirno v obraz, na odkritosrčno," je ponavljal še enkrat Skala.

"Da, odkritosrčno."

"Sedaj grem v mesto, da zvem, kako se o mojem podjetju govori."

Gospodinja je odšla v stransko sobo, želeč mu mnogo uspeha.

Skala je za nekaj trenutkov obstal sredi sobe; na kratko je premotril Lessingovo sliko, ki je visela nad živivo pisalno mizo, svoje majhno šte-

hrpavim glasom klical: "Človek brez predsodkov," tednik za politiko, literaturo in umetnost. Vsaka številka dva groša! Novice! Kdo hoče čitati resnico o jezuitih in torturi! Se dobi za dva groša!"

"Nov list," je spregovoril neki debeli mešan, opirajoč svojo brado na srebrom kovano palico.

"Kaj je neki v tem listu?" mrmrala je neka dama, koji je gost pajčolan zakrival obraz; "kaj dobrega tako ne pusti cenzura na svitlo."

"Resnica o torturi?" ponavljal je neki stari črno obločeni advokatski pisar. "Tu sta dva groša."

"Kdo piše list?" sprašal je neki gospod v galoniranem jemiču, od katerega je parfum razprostrl tako grozen smrad, da bi najbližnji kmalu padli v omotico.

"Skala se piše," je na kratko odgovoril prodajalec.

"Pogumen je, pogumen," je vmes zaklebil zopet neki dijak; "to je resnica. Tako se nihče ni pisal na Dunaji."

"Jezuite dobro pere," je pripomnila zopet neka delavka; "kako razkri-va njih zvižaje, da človeku kar sree viselja poskakuje. Le poglejte!"

Pokazala je list svoji sosedu, ki je urno sedel po njem.

Skala je šel mimo mimo, držeč roke na hrbtu, naj tem mu je pa klie

pravo za pletenje nogavic in časniki. Tako je stopicela veličanstveno proti sobami cesarice. Kar zagledajo nje oči jezuita.

Pater Maus, majhen, okrogločičen nebeški agent, s svetlim vedno smehljajočim obrazom, bi se lahko prišteval k tisti vrsti kutarjev, ki s svojo dobrosrčnostjo in rahločutnostjo, hitro pridobijo človeka zase, ki naglo izbrisejo vsako nezampanje, dasiravno vprav pod to krinko tiče največji hinavei in licemerei. Le njegovi osorni, sivi očesi, ki so navadno tako dobrohotno gledali v svet, so večkrat izlali treznemu opazovalcu prave namene zaupnika cesarice.

Ko sta se srečala, sta hitro pogledala okoli sebe; ako ju nihče ne vidi, potem sta pa hinavsko zavila oči proti nebu.

"Ali je resnica, pater Maus," pričela je naddvornica.

"Da, resnica je, grofica Fuchs," je zdelnil jezuit, ki je imel tudi časnik v roki.

"Puntarji!" viknila je grofica.

"Brezverci!" je sekundiral pater.

"Svobodomisleci!" je javkala grofica, izdajajo list.

"In kako brezbožen je naslov," je pričela grofica znova.

"Človek brez predsodkov," je odgovoril jezuit in razgrnil list.

"Brez predsodkov, pater Maus!" je tožila stara dama.

"Da, brez predsodkov," je jecljal spovednik cesarice. "Ljuba grofica, kaj bode z našo sveto vero, z redom presvetelega sra Jezusovega, kaj z vladarji —"

"Kaj z njihovimi naddvorniki in naddvornicami," je žalostno hitela grofica.

"Če zginejo predsodki, je klaverno dejal jezuit in hinavsko zavijal svoje oči. "Pa to se ni vse —"

"Ljubi bog," je pristavila grofica in nesla stekleničico s parfumom k nosu.

"Za tem človekom brez predsodkov stoji in se skrivajo prostožidarji," je siknil jezuit grofici v uho.

Naddvornica je zaječala in hotela se je zgruditi jezuitu v naročje; ta se ji je umaknil in je pričel s povdar- kom: "Mi smo jim sledili v Avstrijo, do tukaj in na Dunaji — bodite pogumni —"

"Jaz umiram."

"Smo razkriji prostožidarsko lo-žo," je končal jezuit.

"Tukaj — prosto — zi — darji!" jecljala je grofica.

"In kako mislite, dražestna grofica, se nazivlje ta loža?"

"Dovolite mi, da se vsedem," prosila je grofica, in ko se je zaman ozirala po stolu, se je vsedla na veliko košaro, ki je stala na hodniku.

Loža se imenuje "pri treh topovih!" je viknil jezuit.

"A!" čudila se je grofica, "pri treh topovih!"

"Ti trije topovi, grofica Fuchs," je nadaljeval pater Maus, "to je topništvo pekla, ki hoče napraviti predor, luknjo v naš sveti sistem, v državo po božji milosti."

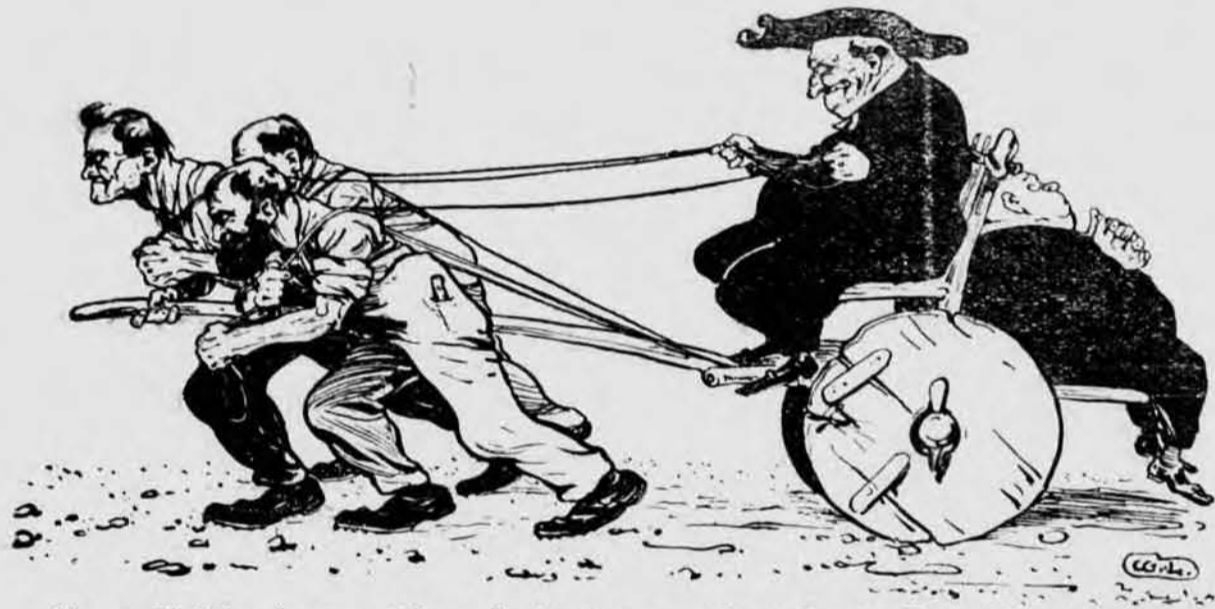
"Ne, to se ne bode zgodilo," je ponavljala grofica, ki se je nekoliko otresla prvega strahu. "Še nam je cesarica naklonjena, še živi red prečastih očetov jezuitov —"

"Če pa umrje, če izgine!"

"Jezus Marija, ali je to mogoče!" zavpila je prestrašena grofica in vila roki.

"Red ne bode preminol," je govoril jezuit, "če pa preminemo, potem premine vera, cerkev, potem premine tudi tron! Prostožidarji in jezuitje, dve mogočni družbi se razprostirata mej vsemi sloji in narodi. Prostožidarji so vojska napredka in luči, ki nam jemlje postojanko za postojanko. Sedaj se ne gre za naš vpliv, ampak za našo eksistenco."

*) Tako se je v resnici imenovala prva loža na Dunaji.

Slovenski delavci v Ameriki vpreženi v voz zaveznikov Martina Kondare in Sakisere.

"Ne ni. —"

"Vi hočete, da vas nazivljem samo gospod Skala, ako Vas razumem. Vi hočete v tem listu, ki je zagledal beli dan na Dunaji, pobijati predsodke?"

"Tako je, gospa Krtnikova."

"Ker žive v Avstriji vsi sloji v predsodkih, najnižji kakor najvišji, bode ta list nisan tudi za vse sloje. To dokazuje, da je mož poštenjak, ki urejuje in izdaja."

"Jaz ugam, gospa Krtnikova —"

"To je mož, ki je pogumen, ker piše resnico v času, ko vse drvi za službami, ko se vse vsled enilobe, ki razjeda vse sloje, z lepo donečimi frazami na ustnicah klanja drug drugemu."

Skala je prikimal.

"In ta mož ste vi!"

"Hvala lepa," odgovoril je Skala.

"Da, da, takega moža smo potrebovali," nadaljevala je Krtnikova, ali če smem tako učenemu gospodu svetovati: oprezni morate biti gospod pl. Skala —"

"Nič pi. —"

"No, naj pa bode gospod Skala, ker tako zahtevate; gospod Skala, jezuitje so še jako močni na dvoru, omrežili so popolnoma našo cesarico Marijo Terezijo in jo pridobili zase. Ti ljudje imajo povsod svoje roke, še tam, koder se najmanj pričakuje. Jako bi me užalostilo, ako bi vas doletela kaka neugoda, če bi prepoveda-

vilo kajig in se nasmejal. V ti resni sobi je zagledal beli dan list, ki je namenjen ljudstvu v poduk, tistemu ljudstvu, ki nosi težke suženjske verige, da bi čim prej zdrobilo to ljudstvo tiranijo in suženjske okove v prazen nič, da bi tem prej spoznalo svoje dozdevne prijatelje v popolni nagoti.

Nehote so mu prišle besede Huttena na ustnice:

"Jaz sem se upal!"

Skala je bil mož v najboljši dobi, visoke rasti, širokih pleč, duhovitega obraza, pogumnih oči, iz katerih je švigal ogenj mladeniške moči. Neki notranji, tajinstveni glas mu je govoril, da lahko poskusi doseči, kar se drugim ni posrečilo, da je njegova sveta dolžnost, da vstoji z vso svojo duševno silo za ljudsko svobodo.

Nikogar ni imel na svetu, ki bi ga ščitil in varoval. Zanašati se mora le na svojo lastno moč, le na samega sebe.

Mirno je oblekel svoj rjavi površnik, pokrtil se z običajnim trikotnim klobukom in vzel palico z veliko glavico na koncu v roke, odšel je počasi po vijugastih stopnjicah na ulico.

Na voglu Kertnerarice je srečal prodajalca svojega lista, okoli katerega se je nabrala gruča radovednežev. Stari mož, s čigar sivimi lasmi se je igral veter, je v kratkih presledkih z

starega prodajalca se na Stefanovem trgu donel v vsesa: "Človek brez predsodkov," dva groša številka!"

Drugo poglavje.

"Človek brez predsodkov! Človek brez predsodkov! Dva groša številka!"

Ta klie je drugo jutro odmeval po vsem Dunaji. Slišati ga je bilo povsod, da še celo pred dvorom, vprav pod okni Marije Terezije.

Na hodniku, na koncu katerega je stražil gardist v visokih škornjih, belih hlačah, rdečem jopiču, okrašenim z črno zametastimi našivi, s trikotnikom na glavi in belebarbo v roci, sta se srečali dve osebi, ki sta imeli velik vpliv v privatnem kabinetu cesarice: Grofica Fuchs, naddvornica Marije Terezije in pa pater Maus, član jezuitske družbe in sovednik cesarice.

Grofica Fuchs, stara dama z finim nekoliko rdečkastim obrazem, na katerem so bili videti sledovi prejšnje lepote, nekdanj najgalantnejša in najrazsodajnejša dama na dvoru Karla VI., a sedaj moralni strah vseh dvornih dam in sobaric, ljubljenska vseh terejalk, angelj varuh jezuitov, je bila oblečena v živo, težko svilnato krilo, katero je držala kviško, da se je videlo modro in elegantno spodnje krilo. Na glavi je imela veliko belo avbo z rdečimi trakovi, v rokah pa pabljačo, parfum, pri-

Naddvornica je strme poslušala jezuita; besede so ji obtičale v grlu.

"Da, za našo ekzistenco," je ponavljala pater Maus.

"In vi v resnici to verjamete, pater Maus," je končno vzdihnila grofica, da so prostožidarji vprizorili v naši pobožni, zvesti in udani Avstriji to vznemirjenje in ščevanje.

"Go!ovo!"
"Se je Marija Terezija naša," nadaljevala je grofica z zavednim glasom in je jezuita rahlo potrkala po rami.

"Da, ali tudi ona ne šteti z liberalnim duhom," šepetal je oprezno jezuit: "ona će biti v ljudstvu priljubljena, jako nevarna želja. O, kje bi bila že Avstrija, da ni nas tukaj."

"No, saj se ni nič zgubljenega," je menila grofica, mej tem ko je pritiskala roko jezuita na svoje sree in ga ljubko pogledala. "Samo, da se razumemo."

"Da, moja ljuba," je ponavljala jezuit in jo poljubil na čelo.

"Se je moč v naših rokah, je odvrnila grofica. "mi bodemo uničili prostožidarje."

"Toda previdno," je siknil jezuit in galantno prijel pobožno grofico pod pazduho. "mi imamo dokaze."

"Dokaze?"

"Dokaze?"

"Da, dokaze," je šepnil in počasi odkorakal z grofico jezuit.

"Maus, mene je strah, jaz se bojim," je odgovarjala grofica.

"Jaz tudi," je pripomnil s tihim glasom jezuit.

V tem trenotku sta vstopila v pred-sobo cesarice.

"Mi imamo dokaze," nadaljeval je jezuit in previdno zaprl vrata, "da so gospodje z dvora —"

"Maus, mene je strah in groza," ponavljala je tiho grofica.

"Mi imamo dokaze," odgovoril je jezuit, "da so principi —"

"Kaj principi?"

"Da, principi po krvi."

"Govori se, da prostožidarji lahko gredo skozi zid, je s strahom jecljala stara v jezuita zaljubljena dama.

"Da, vprav tako kakor skozi zrak," je odgovoril pater.

Sedaj je nekaj zaropotalo. Pater in grofica sta zakričala in povsem živu tresoč se, sta se naslonila na zid.

Veseli melodičen smeh ju je zopet kmalu oživil.

Ko sta vstopila, je pred kaminom, v katerem je plapolal močan ogenj, stala španska stena, za njo je prisluzkovala mlada lepa žena, ki je podrla steno in nakrat stopila pred zaljubljeni parček.

"Jaz sem," je izrekla smehljaje mlada dama in kazala dvoje vrst snežnobelih zob.

"Vi ste grofica Montesanto," je ponovila grofica Fuchs. "Zakaj ste nas tako ustrašili?"

"Smešno," nadaljevala je lepa grofica; "mislila sem, da so naši nasprotniki in prisluzkovala sem, da bi zvedela za njih načrte. No, bili so pa naši najboljši prijatelji, pa saj je vseeno."

"Prisluzkovali in ostrašili ste naju," je odgovorila grofica Fuchs; jaz sem mislila, da je kak prostožidar —"

"Zakaj ne desetisoč!" smejala se je lepa dama.

"Ah, vi se lahko norčujete," odgovorila je Fuchsova.

Mlada Italijanka se je pričela znova smejati na ves glas, kakor kak razposajen otrok.

Naddvornica se je jezno obrnila v stran.

"Ne, ne!" zaklicala je mlada grofica, "jaz se ne bodem več smejala. Vresnici ne! Prišla sem neki tajnosti na sled."

"Vi?" vprašala je Fuchsova posmešno.

"Da, jaz," odgovorila je grofica Montesanto. "Gospodje z dvora lažijo po noči —"

"Dozdevalo se mi je," je viknil spovednik.

"Lazijo preoblečeni, vsak sam zase," nadaljevala je mlada grofica, "da se kasneje snidejo na nekem tajnem kraju izvan mesta. Seve, niso zarotniki."

Pater je pokimal.

"Kaj družega kakor zarotniki je," vprašala je naddvornica.

"Prostožidarska loža," odgovorila je Italijanka. "Novi list, 'Človek brez predsodkov', katerega izdaja neki Skala, je pa nje glasilo. Seve jaz sem velika grešnica, ali priznati hočem vse. Jaz sem zaljubljena —"

"Ljubo dete, to ni greh," podučeval jo je jezuit. "Kdo je pa tako srečen, da je Vam ukradel sree?"

"Grof Bethlen," šepetala je grofica Montesanto in pristavila glasneje. "radi ljubosumnosti sem mu sledila zadnjo noč. In tu sem prišla na sled, da je šel na zborovanje prostožidarjev. Sledila sem mu po hodnikih v varstvu teme, kar zaslišim govori grofa z neko tujo možko osebo. Izmenjala sta znamenja. Potem sem čula zopet, drugo osebo, katere ne poznam: 'Brat zidar vodi me.'"

"Ali ste mu sledili?" je prašal zvedavo jezuit.

"Ne, nisem se drznila," rekla je Italijanka. Ali grof, me ljubi, poizvem vse, ložo pa izročim Vam!"

"Jaz pa še danes poprosim cesarico," je zmagovito pristavila Fuchsova, da zvrši kot soproga, mati in vladarica svojo dolžnost."

"Tiho! Kaj vendar mislite," je siknil jezuit. "Naš sistem ne bazira na človeških čednostih, pač pa njihovih slabostih."

Italijanka se je nasmehnila.

"Razumem, razumem, vjemimo najprvo Skalo," je šepetala tiho.

Jezuit jo je dobrohotno pogledal.

"O, vi me razumete!"

"Jaz Skalo," se je smehljala gro-nadaljeval jezuit.

"Jaz Skalo," se je zmehljala grofica Montesanto.

"Jaz pa dvorne dame," je pristavila Fuchsova. "Vse pridobim, le ene —"

Sedaj je zapel zvonec v sobah cesarice.

"Cesarica je pokonei," razidimo se," je rekel jezuit in odšel naglih korakov.

Pride še.

— Upravištvo "Narodnog Lista" nam je doposlalo koledar za leto 1906. Koledar je opremljen s slikami in prinisal je pesmice, povesti, črte, prirodnoznanstvene spise itd. Kdor ie zmožen hrvatskega jezika, si ga lahko naroči pri upravištvu "Narodnog Lista", 108 Greenwich St. Cena je 25c.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALON

z modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in butelj-kah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

Martin Potokar

564 So Center Ave., Chicago.

Ženske OBLEKE

raznovrstno blago, nogavice, rokavice itd. proti odplačilu na obroke ali takoj.

Ohnstein,

609 W. 20th STREET

FERD. PETSCHÉ

JAVNI NOTAR

izdeluje vse v to stroko spadajoče listine in prevzema tudi zastopstvo pred sodiščem. — Zastopnik "Metropolitan" in "Prudential" zavarovalne družbe.

576 W. 21st St., Chicago

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1317 1324 Unity Building

79 Dearborn St., Chicago, Ill.

Res 5155 Prairie Ave.

Phone Drexel 7271.

SLOVENC! POZOR!

SLOVENC! POZOR!

Hrvatski tamburaški zbor 'Zrinski'

priredi v nedeljo dne 14. januarja
OB 2 URI POPOLUDNE

Tamburaški Koncert

V "NARODNI DVORANI"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

VSTOPNINA 25c ZA OSEBO.

Slovenci! Ako je Vam za užitek melodoneče jugoslovanske glasbe, udelite se koncerta do zadnjega moža!

Slov. delavci v Chicagi na plano!

DEMONSTRATIVNI SHOD

proti avstrijskim biričem, ki po ruskem načinu preganjajo naše brate na Češkem, ker zahtevajo splošno, enako in direktno volilno pravo. Shod se bode vršil ob 2. uri popol.

Dne 7. Januarja '06

v česki šoli 400 W. 18 ulica

Dobri govorniki v raznih jezikih.

Delavsko izobraževalno društvo "Ferdinand La Salle", sklicatelj.

SLOVENCEM IN HRVATOM

priporočam svojo

GOSTILNO

kjer točim izborno pivo "Magnet", fina namizna importirana in domača vina, izvrstno žganje itd. Pri meni so le fine, unijske smodke na prodaj! —

JOŽE POLAČEK,

683 LOOMIS STR.,

CHICAGO, ILL.

Tobey, unijski krojač

izdeluje novomodne obleke iz najfinejšega in najtrpežnejšega blaga po najnižji ceni. Plačila se sprejemajo po dogovoru tudi na obroke. — Rojaki, kateri žive izven Chicage, lahko dpošljejo le natančno mero in obleka se jim izgotovi, kakor če bi bili pri meri v Chicagi. — — Pišite slovenski!

685 W. 22nd St.,

Chicago, Ill.

ROJAKI POZOR!

Točiva izvrstno vino, pivo in žganje. Na prodaj so le najizvrstnejše unijske smodke.

Gorak in mrzel prigrizek prost.

Postrežba točna in solidna.

BRATA KOSIČEK

na 590 So. Centre Ave.,

Chicago, Ill.